

Osobné bankroty v aplikačnej praxi

Rudolf Manik*

DOI: <https://doi.org/10.24040/sap.2021.8.1.82-92>

Abstrakt:

MANIK, Rudolf: *Osobné bankroty v aplikačnej praxi*. Novela zákona o konkurze a vyrovnaní a podanie návrhu na vyhlásenie konkurzu likvidátorom spoločnosti. Oslabenie práv zabezpečených veriteľov dlžníka. Zmeny v bankrotovom práve v oblasti pokračovania v aktívnych a pasívnych sporov úpadcu. Sprísnenie podmienok oddĺženia v zmysle zákona č. 390/2019 Z. z. Zavedenie zverejňovania rozhodnutí o zrušení oddĺženia v Obchodnom vestníku a cezhraničná konkurzná turistika.

Kľúčové slová:

Osobný bankrot, správca, platobná neschopnosť, likvidácia, cezhraničná konkurzná turistika.

Personal Bankruptcies in Application Practice

Abstract:

MANIK, Rudolf: *Personal bankruptcies in application practice*. Amendment to the Bankruptcy and Settlement Act and filing of the bankruptcy proceedings by the liquidator of the company. Weakening the rights secured by the debtor's creditors. Changes in bankruptcy law in the field of continuation of the bankrupt's active and passive disputes. Tightening of the conditions for debt relief under Act No 390/2019 Z. z. Introduction of disclosure decisions on cancellation of debt relief in the Commercial Gazette and cross-border competitive tourism.

Key words:

Personal bankruptcy, administrator, insolvency, liquidation, cross-border bankruptcy tourism.

Úvod

Dynamické zmeny v insolvenčnej legislatíve Slovenskej republiky sa nevyhli ani roku 2019. Práve viac ako dva roky účinnosti novej úpravy úpadkového práva v oblasti oddĺženia priniesli niektoré praktické problémy, ktoré sa premietli aj do novely zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.¹ Novelizácia základnej normy upravu-

* Rudolf Manik, JUDr., PhDr., PhD., MBA, MHA, AK Košice, advokát

1 Zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 353/2005 Z. z., zákona č. 520/2005 Z. z., zákona č. 198/2007 Z. z., zákona č. 209/2007 Z. z., zákona č. 270/2008 Z. z., zákona č. 477/2008 Z. z., zákona č. 552/2008 Z. z., zákona č. 276/2009 Z. z., zákona č. 492/2009 Z. z., zákona č. 224/2010 Z. z., zákona č. 130/2011 Z. z., zákona č. 348/2011 Z. z., zákona č. 305/2013 Z. z., zákona č. 371/2014 Z. z., zákona č. 87/2015 Z. z., zákona č. 117/2015 Z. z., zákona č. 282/2015 Z. z., zákona č. 389/2015 Z. z., zákona č. 390/2015 Z. z., zákona č. 437/2015 Z. z., zákona č. 91/2016 Z. z., zákona č. 125/2016 Z. z., zákona č. 291/2016 Z. z., zákona č. 315/2016 Z. z.,

júcej právny režim osobných bankrotov na Slovensku bola realizovaná zákonom č. 390/2019 Z. z. zo dňa 22. októbra 2019, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Účinnosť v poradí už 29. novely zákona č. 7/2005 Z. z. bola pritom stanovená na 1. januára 2020.

Uplynulý rok 2019 predstavuje v rámci režimu bankrotov zo štatistického hľadiska vrchol čo do počtu tzv. oddľžovacích konkurzov vyhlásených na majetok dlžníkov – fyzických osôb podľa štvrtej časti zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V roku 2019 bolo na Slovensku vyhlásených až 16 167 osobných bankrotov, v decembri minulého roka dokonca až 2 703, čo je maximom v celej histórii nového poňatia oddľženia od nadobudnutia jeho účinnosti dňom 1. marca 2017. Okrem oddľžovacích konkurzov bolo v SR vyhlásených v roku 2019 podľa druhej časti zákona č. 7/2005 Z. z. aj 248 konkurzov a povolených 13 reštrukturalizácií, čím naopak v oblasti týchto firemných konkurzných konaní počet konkurzov klesol o 2,75 % a počet reštrukturalizácií o 7,14 %. Podľa vyjadrenia spoločnosti CRIF – Slovak Credit Bureau, s. r. o., zaoberajúcej sa predmetnou problematikou, pokles počtu bankrotov podnikateľských subjektov odráža dobrú kondíciu slovenskej ekonomiky. Čo sa týka celkového počtu všetkých konkurzov vyhlásených na majetok fyzických osôb po nadobudnutí účinnosti zákona č. 7/2005 Z. z., za roky 2006 až 2019 ich bolo takmer 40 000.²

Návrh novely zákona o konkurze a reštrukturalizácii bol pritom do Národnej rady SR predložený v súlade s uznesením vlády Slovenskej republiky č. 167 z 20. apríla 2018, ako aj na základe Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky pre roky 2016 až 2020 schváleného uznesením vlády SR č. 141 z 13. apríla 2016, v ktorom si vláda Slovenskej republiky v piatej kapitole „Posilniť úlohu štátu a ochranu verejného záujmu“ a tretej podkapitole „Spravodlivosť, súdnictvo“ určila za cieľ (v záujme ochrany najmä malých a stredných podnikateľov) bojovať proti daňovým podvodom vytvorením podmienok na potieranie nečestných praktík pri likvidáciách obchodných spoločností atď. Tieto skutočnosti uvádza aj všeobecná časť dôvodovej správy k zákonu č. 390/2019 Z. z.³

Zmeny v doterajšej insolvenčnej legislatíve Slovenska účinné po 1. januári 2020 súvisia predovšetkým s novými pravidlami pre zrušovanie obchodných spoločností a družstiev v zmysle Obchodného zákonníka. Doteraz totiž k navrhovateľom, teda osobám oprávneným podať návrh na vyhlásenie konkurzu na majetok obchodnej spoločnosti či družstva, patrilo okrem dlžníka či veriteľa likvidátor. Problematickým však pre likvidátorov, ktorých neustanovili samotné orgány spoločností, bola pri podaní návrhu na vyhlásenie konkurzu absencia účtovných dokladov t. j. predovšetkým účtovnej závierky. Riadna alebo mimoriadna individuálna účtovná závierka sú pritom esenciálnymi náležitosťami príloh návrhu na vyhlásenie konkurzu. V aplikačnej praxi však často

zákona č. 377/2016 Z. z., zákona č. 264/2017 Z. z., zákona č. 279/2017 Z. z., zákona č. 373/2018 Z. z. a zákona č. 390/2019 Z. z.

2 Dostupné na internete: <https://www.crif.sk/>

3 *Novelizovaný zákon o konkurze a reštrukturalizácii s aktualizovanou dôvodovou správou v úplnom znení*, Ružomberok : M. Mračko-EPOS, 2020, s. 107.

dochádzalo k problémom pri nesúčinnosti štatutárnych orgánov dlžníkov v právnických osobách, v ktorých likvidátora ustanovil príslušný registrový súd. Na jednej strane bol podľa zákona č. 7/2005 Z. z. likvidátor povinný, pri zistení predĺženia a insolventie likvidovanej obchodnej spoločnosti, podať na súd návrh na vyhlásenie konkurzu a na druhej strane mu ku kvalifikovanému návrhu častokrát chýbala účtovná závierka či aspoň účtovné doklady potrebné na jej vyhotovenie. Platilo to hlavne v prípadoch tzv. nekontaktných subjektov t. j. za podmienok, keď sa likvidátor nevedel žiadnym spôsobom písomne, telefonicky ani osobne kontaktovať so štatutárom dlžníka.

V súlade s § 12 odsekom 5 zákona o konkurze a reštrukturalizácii už od 1. januára 2020 platí, že ak návrh na vyhlásenie konkurzu podáva likvidátor ustanovený súdom zo zoznamu správcov, namiesto pripojenia zoznamu majetku, zoznamu záväzkov a poslednej riadnej individuálnej účtovnej závierky spolu s mimoriadnou individuálnou účtovnou závierkou (ak bola vyhotovená neskôr ako posledná riadna individuálna účtovná závierka) možno odkázať na písomnosti uložené v zbierke listín alebo v registri účtovných závierok podľa osobitného predpisu. Likvidátor spoločnosti či družstva ustanovený súdom je už tak oslobodený od povinnosti prikladať tieto základné účtovné dokumenty k návrhu na vyhlásenie konkurzu. Ich zabezpečenie bolo preňho doteraz často zdĺhavé, ba až bezúspešné.

Druhým novoprijatým ustanovením v § 12 zákona č. 7/2005 Z. z. je odsek, ktorý práve pre likvidátora ustanoveného súdom stanovuje novú podmienku pri podaní návrhu na vyhlásenie konkurzu. Ak je totiž takýto návrh na vyhlásenie konkurzu podávaný zo strany súdom ustanoveného likvidátora, k návrhu na vyhlásenie konkurzu je povinný obligatórne pripojiť správu o majetnosti spoločnosti alebo nemajetnosti spoločnosti tak, ako by išlo o záverečnú správu predbežného správcu. V oblasti odmeňovania sa zároveň zaviedlo pravidlo, že za podanie takejto správy má likvidátor nárok na odmenu rovnako ako predbežný správca.

Aj vzhľadom na vyššie uvedené novelizované ustanovenia základného právneho predpisu SR v oblasti bankrotového práva sa ako vhodné časové vymedzenie javí nová lehota od začatia konkurzného konania po vyhlásenie konkurzu resp. zastavenie konkurzného konania pre nedostatok majetku v prípade návrhov podaných súdom ustanoveným likvidátorom. Ak sa na niektorom z ôsmich prvostupňových konkurzných súdoch Slovenska začalo konkurzné konanie na základe návrhu likvidátora ustanoveného súdom zo zoznamu správcov, súd najneskôr do 5 dní od začatia konkurzného konania vyhlási na majetok dlžníka konkurz, alebo rozhodne o zastavení konkurzného konania pre nedostatok majetku. V prípade, že súd vyhlási konkurz, ustanoví ho za správcu. Pomerne krátka päťdňová lehota stanovená zákonodarcom pre konkurzný súd zjavne vyplýva z kvalifikovateľnosti likvidátorom podaného návrhu na vyhlásenie konkurzu. Keďže ide o likvidátora vybratého zo zoznamu fyzických, alebo právnických osôb vykonávajúcich funkciu správcu podľa zákona č. 8/2005 Z. z. o správcoch a zapísaných na Ministerstve spravodlivosti Slovenskej republiky, konkurzný súd nemusí, s poukázaním na vyššie uvedené, podrobne skúmať všetky prílohy podaného návrhu na vyhlásenie konkurzu.

Podľa osobitnej časti dôvodovej správy k zákonu č. 390/2019 Z. z. bolo cieľom schválenej úpravy zjednodušiť predkladaciu povinnosť likvidátora ustanoveného zo

zoznamu správcov pri podávaní návrhu na vyhlásenie konkurzu, aby tak predmetný likvidátor ustanovený zo zoznamu správcov mal možnosť pri podaní návrhu na vyhlásenie konkurzu iba odkázať na písomnosti uložené v zbierke listín alebo v registri účtovných závierok. Je pritom nepochybné, že likvidátor má povinnosť podať návrh na vyhlásenie konkurzu na majetok spoločnosti, za nesplnenie tejto povinnosti nesie zodpovednosť. Kvalifikovanou insolveniou sa poníma stav zániku racionálnych vyhliadok na záchranu dlžníka. V rámci právnej doktríny však bola deklarovaná aj povinnosť prijať opatrenia na prekonanie krízy v rámci obnovy solventnosti dlžníka na báze jeho aktívnej obchodnej činnosti.⁴

V zákonnej úprave bolo ponechané bezo zmien ustanovenie o tom, že po podaní návrhu na vyhlásenie konkurzu veriteľom, dlžníkom či likvidátorom v lehote do 15 dní súd rozhodne o začatí konkurzného konania ak návrh spĺňa zákonom stanovené náležitosti, alebo poučí veriteľa o nedostatkoch tohto návrhu a vyzve ho na ich odstránenie v lehote 10 dní. Čo sa týka prehľadu ďalšieho konania vo veci návrhov na vyhlásenie konkurzu, možno ich v podmienkach slovenského právneho poriadku klasifikovať po 1. januári 2020 nasledovne:

1. návrh na vyhlásenie konkurzu podaný veriteľom: do 5 dní súd od začatia konkurzného konania rozhodne o odoslaní rovnopisu návrhu dlžníkovi do vlastných rúk spolu s uznesením obsahujúcim výzvu a poučenia pre dlžníka

2. návrh na vyhlásenie konkurzu podaný dlžníkom: do 5 dní súd od začatia konkurzného konania rozhodne o vyhlásení konkurzu na majetok dlžníka alebo rozhodne o ustanovení predbežného správcu

3. návrh na vyhlásenie konkurzu podaný likvidátorom ustanoveným súdom zo zoznamu správcov: do 5 dní súd od začatia konkurzného konania rozhodne o vyhlásení konkurzu na majetok dlžníka alebo rozhodne o zastavení konkurzného konania pre nedostatok majetku

V aplikačnej praxi boli predmetom otázky rôznych teoretických úvah problémy súvisiace s prihlasovaním sa zabezpečených veriteľov do konkurzov vyhlasovaných na majetok ich dlžníkov. Pre právny režim tzv. zabezpečených pohľadávok, teda tých ktoré sú zabezpečené vecami, právami či inými majetkovými hodnotami dlžníka resp. tretích osôb, platí odlišná úprava než u nezabezpečených pohľadávok. Zatiaľ čo pre nezabezpečených veriteľov, ktorí majú právny nárok na uspokojenie predovšetkým zo speňazenia majetku zapísaného vo všeobecnej podstate úpadcu, platí možnosť prihlásiť svoje pohľadávky aj po základnej 45- dňovej lehote po vyhlásení konkurzu, u zabezpečených veriteľov, je uplatnenie ich práv odlišné. Aj pri nich síce platí, že svoje pohľadávky sú oprávnení zabezpečení veritelia prihlásiť u správcu, ale už bez zabezpečovacích práv na uspokojenie z oddelenej podstaty. *De facto* sa tak stávajú nezabezpečenými veriteľmi, pričom v súlade s § 28 ods. 4 zákona č. 7/2005 Z. z. ich zabezpečovacie právo do 31. decembra 2019 zanikalo. Zákonodarca v novele zákona o konkurze a reštrukturalizácii precizoval právnu úpravu tak, že ich zabezpečovacie právo *ex lege* neprestane existovať, iba sa oslabuje. Po 1. januári 2020 tak predmetné zabezpečovacie práva veriteľov zmenili svoj právny režim tak, že síce nezaniakajú, ale v rámci konkurzného konania sa na nich neprihliada. Správca teda pri výkone svojej

4 BUHALA, O. Krízové povinnosti členov štatutárnych orgánov obchodných spoločností. In *Justičná revue*, roč. 71, č. 11, 2019, s. 1079.

činnosti nezapíše majetok, ktorý zabezpečoval pohľadávku takéhoto veriteľa, do jeho oddelenej podstaty, ale do všeobecnej podstaty resp. do oddelenej podstaty iného zabezpečeného veriteľa.⁵

V súvislosti so zmenami v predchádzajúcom odseku je zrejмый aj zámysel zákonodarcu pri novelizácii deviatej hlavy II. časti zákona č. 7/2005 Z. z. upravujúcej zrušenie konkurzu. Pri zabezpečených veriteľoch, ktorí si v základnej 45-dňovej lehote u správcu svoje zabezpečovacie právo v prihláške do konkurzu neuplatnili, už podľa aktuálneho stavu neplatí, že zverejnením uznesenia o zrušení konkurzu v Obchodnom vestníku sa obnovujú zabezpečovacie práva, ktoré zanikli neprihlásením predmetného práva. S poukázaním na vyššie spomenuté skutočnosti totiž zabezpečovacie práva týchto veriteľov nezanikli, iba sa oslabili.

V praxi nie je vylúčená realizácia citovaných zabezpečovacích práv, avšak viac ako problematická sa dozaista javí, vzhľadom na speňaženia vecí, práv a iných majetkových hodnôt zo súpisu podstát úpadcu správcom počas trvania konkurzu.

V súlade s osobitnou časťou dôvodovej správy novely zákona o konkurze a reštrukturalizácii sa prijatými ustanoveniami precizovalo, že neuplatnením zabezpečovacieho práva v základnej prihlasovacej lehote nastávajú len procesné dôsledky spočívajúce v tom, že v priebehu konkurzu zabezpečený veriteľ prichádza o možnosť uplatňovať procesné oprávnenia vyplývajúce zo zákona nositeľom zabezpečovacieho práva. Z hľadiska hmotného práva však môže záložný veriteľ prísť o záložné právo až v súvislosti s účinkami speňaženia majetku úpadcu správcom podľa § 93, ods. 2 zákona č. 7/2005 Z. z. Z pohľadu evidencie majetkových práv je potom dôvodom na výmaz záložného práva zverejnený súpis a listina, ktorá preukazuje speňaženie zapísaného majetku.

Ďalšie nóvum zákona č. 7/2005 Z. z. súvisí s existenciou aktívnych a pasívnych sporov úpadcu po vyhlásení konkurzu. Podľa § 47, ods. 1 zákona sa totiž vyhlásením konkurzu prerušujú všetky súdne a iné konania, ktoré sa týkajú majetku podliehajúceho konkurzu patriaceho úpadcovi.⁶ Táto premisa však neplatí automaticky na všetky konania vedené pred súdmi či orgánmi verejnej správy. Vyhlásením konkurzu sa tak napr. neprerušujú správne či súdne konania o riešení krízovej situácie na finančnom trhu, daňové konanie, colné konanie, vyvlastňovacie konanie, konanie o výživnom pre deti, konanie o povinnosti zaplatiť zmluvnú pokutu v zmysle zákona č. 7/2005 Z. z., ani trestné konanie. Vo všetkých *ex lege* prerušených konaniach sa však fakultatívne pokračuje na návrh správcu. Ak teda správca oznámi v spore, kde úpadca bol stranou procesu ako žalobca, alebo ako žalovaný, že navrhuje pokračovanie v správnom či súdnom konaní, podmienka prerušenia tohto konania odpadáva. Podľa novozakomponovaného ustanovenia platí, že ak návrh na pokračovanie v konaní nie je podaný do konca prvej schôdze veriteľov, súd vyzve správcu a dlžníka, prípadne

5 Bližšie KAMENICKÁ, K. Funkcia správcu podľa štvrtej časti ZKR po novele zákona č. 377/2016 Z. z. In *Košické dni súkromného práva II. Recenzovaný zborník vedeckých prác*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Právnická fakulta, 2018, s. 613 a nasl.

6 Exekučné konania sa zastavujú, bližšie SERFÖZŐ, M. Vplyv právnej úpravy oddĺženia na exekučné konania podľa slovenského právneho poriadku. In *Košické dni súkromného práva II. Recenzovaný zborník vedeckých prác*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Právnická fakulta, 2018, s. 678.

nerozlučných spoločníkov na strane dlžníka na jeho podanie v lehote nie kratšej ako 30 dní. V prípade, že správca v tejto lehote nevyjadrí s pokračovaním v konaní súhlas, súd pokračuje v konaní s dlžníkom, ak pokračovanie v konaní v určenej lehote navrhne dlžník alebo prípadní nerozluční spoločníci dlžníka. V zmysle novej právnej úpravy platí fikcia, že nepodanie návrhu na pokračovanie v konaní v určenej lehote má účinky späťvzatia žaloby.

Na základe osobitnej časti dôvodovej správy k zákonu č. 390/2019 Z. z. jednou z okolností, s ktorými bolo nutné sa pri prijímaní právnej úpravy vysporiadať v časti vyhlásenia konkurzu je aj tá, aký vplyv vyhlásený konkurz bude mať na možnosť pokračovať v prebiehajúcich súdnych konaniach. Doterajšia úprava bankrotového práva predradzovala konkurz pred iné konania, pričom v zmysle dôvodovej správy „kľúče“ od rozuzlenia pôvodne prebiehajúcich konaní dávala výlučne správcovi, ktorý ak ostal nečinný, tak konanie ostalo počas účinkov konkurzu prerušené (často niekoľko rokov). Nová právna úprava zákona č. 7/2005 Z. z. má za cieľ vyjasniť situáciu s prerušenými konaniami skôr a efektívnejšie. Správca tak po 1. januári 2020 má možnosť z vlastnej iniciatívy podať návrh na pokračovanie v konaní do prvej schôdze veriteľov, resp. do uplynutia lehoty určenej vo výzve súdu, ktorého konanie bolo prerušené.

Lehotu by mal súd určiť s ohľadom na počty aktívnych, príp. pasívnych sporov úpadcu. Ak správca neprevezme prebiehajúci spor, súd (ktorého konanie bolo prerušené) vezme na zreteľ vyjadrenie dlžníka. V prípade, že sa dlžník nevyjadrí alebo nebude súhlasiť s pokračovaním, súd konanie zastaví. Ak však dlžník navrhne pokračovanie v konaní, v tomto konaní sa pokračuje tak ako keby konkurz nebol vyhlásený s tým, že v prípade, ak sa dlžníkovi prisúdi napr. plnenie, toto nebude podliehať konkurzu. Konkurzní veritelia ale budú môcť uplatňovať zodpovednosť u správcu, ak mohol a mal pokračovať v konaní. V prípade pasívnych sporov je ich prípadné pokračovanie výnimočné, keďže je často neefektívne, ale je *de iure* prípustné. Ak sa však prípadnému žalobcovi voči dlžníkovi prisúdi plnenie, toto plnenie môže byť uspokojené až akoby za konkurzom, teda je podriadené uspokojeniu konkurzných veriteľov, resp. môže byť uspokojené len z majetku, ktorý bol napr. z konkurzu vylúčený. Takúto pohľadávku prípadného žalobcu ako veriteľa možno označiť za podmienenú.

Ako najkontroverzejšia časť novely zákona o konkurze a reštrukturalizácii sa javí v rámci IV. časti právnej normy venujúcej sa inštitútu oddĺženia nová esenciálna podmienka na podanie návrhu na vyhlásenie konkurzu. Po 1. januári 2020 musí od vydania poverenia na vykonanie exekúcie alebo od začatia obdobného vykonávacieho konania uplynúť aspoň jeden rok. Táto podmienka mala vylúčiť podávanie tzv. špekulatívnych návrhov na vyhlásenie konkurzu, keď mnohí dlžníci boli exekvovaní na základe notárskych zápisníc, alebo platobných rozkazov, ktoré nadobudli právoplatnosť len krátko pred žiadosťou dlžníka o ochranu pred veriteľmi. Dlžník tak *de facto* uznal neexistujúci dlh voči poväčšinou spriaznenému veriteľovi, ktorý takto získal v krátkej dobe exekučný titul na vedenie jediného exekučného konania a podmienka 1 exekúcie teda bola splnená. Následným oddĺžením boli ukrátení ostatní veritelia často z radov bánk či nebankových subjektov, ktorí tak nemohli pristúpiť k následnej exekúcii a zrážkam zo mzdy resp. k speňaženiu majetku dlžníka. Ten sa ešte počas štádia súdneho vymáhania pohľadávok dostal pod ochranný dáždnik oddľžovacieho bankrotu, kde správca napr. na rozdiel od klasického bankrotu podľa II. časti zákona

ani nemohol realizovať zrážky zo mzdy úpadcu. Legislatívne sa tak doba min. 1 roka vedenia exekúcie javí ako prijateľná, okrem exekučného konania môže ísť aj napr. o konanie o výkon rozhodnutia, čo v praxi však bude predstavovať iba minimum vykonávacích konaní. Keďže dlžník musí byť pri podaní návrhu na vyhlásenie konkurzu na jeho majetok *ex lege* zastúpený Centrom právnej pomoci, medzi *essentialia negotii* takéhoto návrhu bude patriť doklad nie starší ako 30 dní preukazujúci vedenie exekučného konania alebo obdobného vykonávacieho konania.

V zmysle dôvodovej správy zákona č. 390/2019 Z. z. sa sprísnenie podmienok oddĺženia konkurzom stanovením minimálnej dĺžky vedenia exekučného konania alebo obdobného vykonávacieho konania ako podmienky pre oddĺženie prijalo za účelom predchádzania podvodnému konaniu niektorých dlžníkov. Účelom zmeny bolo podľa Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky sťažiť možnú špekuláciu nepoctivých dlžníkov, ktorí napríklad uznaním dlhu vedeli veľmi rýchlo privodiť splnenie podmienok pre osobný bankrot.⁷

Okrem vyššie pertraktovaných špekulatívnych konkurzov z hľadiska vedenia fiktívnych sólo exekúcií sa problémy špekulácií vzťahujú aj na poctivý zámer, ako mantru napádania mnohých konaní o oddĺžení. Ani zákonodarca vyriešeniu legálnej definície poctivého zámeru nepomohol, keď práve negatívne vymedzenie pojmu poctivý zámer je v zákone implementované demonštratívnym výpočtom toho, čo sa za poctivý zámer nepokladá. Právomoc správcom sa podľa zákona č. 390/2019 Z. z. rozširuje tak, že títo môžu realizovať šetrenia na podnet veriteľov vrátane šetrení pomerov dlžníka, ktoré môžu mať vplyv na posúdenie jeho poctivého zámeru či odporovateľnosti právnych úkonov. Týmto oprávnením doposiaľ správcovia nedisponovali, veritelia pritom musia zložiť správcovi zálohu na trovy týchto šetrení. Takto sa právna úprava spresňuje pri úprave výkonu oprávnení správcu, kedy právna prax pristupovala rozdielne k oprávneniu správcu preskúmať v prospech oddĺžením dotknutých veriteľov odporovateľné úkony dlžníka, či jeho poctivý zámer. Po novom je teda jednoznačné, že takéto oprávnenie správca má, hoci správca stále nie je oprávnený navrhnúť zrušenie oddĺženia pre nepoctivý zámer.

Dôvodová správa k novele zákona č. 7/2005 Z. z. v osobitnej časti spomenuté rozšírenie kompetencie správcom označila za posilnenie presvedčenia, že osobný bankrot je nástroj pre poctivých dlžníkov, a zároveň sa tým odstránila dôkazná núdza veriteľov v prípadných súdnych konaniach o zrušenie oddĺženia pre nepoctivý zámer. Konkurzné súdy už zrušili desiatky oddĺžení, pretože dlžníci v žiadosti o osobný bankrot zatajili majetok alebo príjem napr. Okresný súd Bratislava I rozhodol o zrušení osobného bankrotu pre neliečeného gamblera, ktorý sa vyhýbal dlhom, hoci príjem na ich splácanie mal. Sudca Okresného súdu v Žiline JUDr. Jaroslav Macek zase zrušil oddĺženie dlžníka, ktorý pred bankrotom previedol nehnuteľnosti na rodinu a zatajil ich pred veriteľmi (v tomto prípade dlžník totiž nič neuviedol v zozname majetku väčšej hodnoty, ktorý vlastnil v posledných troch rokoch a to k 2. augustu 2017, hoci k 23. septembru 2015 bol vlastníkom nehnuteľnosti). Dlžník sa bránil, že kúpno-pre-

⁷ Centru právnej pomoci sme pomohli navýšiť peniaze na osobné bankroty, pripravili sme aj zmeny pre nepoctivých dlžníkov, MS SR 13. 11. 2019, In <https://www.justice.gov.sk/Stranky/aktualitadetail.aspx?announcementID=2601>

dajnú zmluvu na nehnuteľnosť podpísal viac než tri roky pred žiadosťou o bankrot (k. 4. júlu 2014), a preto ju nemusel uviesť v zozname majetku. Neuspel, pretože katastrálne konanie trvalo viac než rok, dlžník neskôr podpísal dva dodatky ku kúpno-predajnej zmluve a po celý čas bol vlastníkom prevádzanej nehnuteľnosti. Podľa sudcu JUDr. Jaroslava Maceka bol preto povinný uviesť ju v zozname majetku. „*Žalovaný (dlžník) musel pri podpise dodatkov k zmluve zistiť, že vlastnícke právo k nehnuteľnosti ešte nestratil, keďže v dodatkoch s nehnuteľnosťou nakladal. Ak by sme aj akceptovali tvrdenie žalovaného o jeho nevedomosti o právom predpísanom spôsobe nadobudnutia nehnuteľností, išlo by o právny omyl takého zásadného charakteru, že tento by bol neakceptovateľný.*“ „*Informácie o majetku, ktorý dlžník vlastnil v posledných troch rokoch nepochybne možno kvalifikovať ako dôležitú informáciu.*“ Ak dlžník zatají „dôležitú informáciu“ podľa zákona nemá pri osobnom bankrote pozitívny zámer a jeho oddĺženie súd zruší.

Sudkyňa Okresného súdu Bratislava I JUDr. Katarína Bartalská zrušila oddĺženie pri dlhoročnom manažerovi, ktorého príjmy 12 rokov dosahovali 1300 – 1700,-eur/mesačne. Ako neliečený gambler si požičiaval aj peniaze od bánk, nesplácal ich a keď išiel na dôchodok, tak požiadal o osobný bankrot a zatajil starobný dôchodok. „*Žalovanému záväzky vznikli v čase, keď vykazoval príjem, z ktorého bolo možné záväzky vyrovnávať. Žalovaný tak neučinil, neuviedol dôvody akceptovateľné pre takéto správanie, preto mu nepatrí ochrana pred veriteľmi, ktorých poškodil a následne účelovo podal návrh na oddĺženie, aby sa tak zbavil svojich dlhov, aj napriek skutočnosti, že jeho príjem umožňoval a umožňuje splatenie jeho záväzkov. Ak žalovaný disponuje majetkom alebo stálym príjmom, je jeho prvoradou povinnosťou uspokojovať svojich veriteľov.*“ Dlžník pred veriteľmi zatajil dôchodok á 714,-eur/mesačne „*čo je objektívne suma, z ktorej by vedel uhrádzať svoje záväzky*“⁸

Konajúca sudkyňa neakceptovala ani jeho obhajobu, že je gambler, pretože toto jeho správanie nebolo diagnostikované ako choroba „*Závislosť od hazardných hier nemôže byť poľahčujúcou okolnosťou*“ V právnej doktríne sa takto pertraktuje, že: „*celý proces a podmienky oddĺženia sú natoľko prívetivé, že bankrot využívajú aj podvodníci*“;⁹ stávkovanie je pritom typickým príkladom nepoctivého zámeru. Za negatívum úpravy možno na základe názorov z právnickej obce označiť skutočnosť, že skúmanie toho, či dlžník nezneužíva možnosť odpustenia vymáhateľnosti dlhu, je možné až *ex post*.¹⁰ Podľa Mgr. Gábora Gála – ministra spravodlivosti Slovenskej republiky (22. marec 2018 – 21. marec 2020): „*Inštitút osobného bankrotu sa osvedčil a výrazne pomohol mnohým dlžníkom dostať sa zo začarovaného kruhu dlhov a exekúcií, preto bolo našou prioritou získať nevyhnutné financie na zabezpečenie plynulého procesu vybavovania osobných bankrotov pre občanov v núdzi. Zároveň sme pripravili zmeny, ktoré pomôžu v rámci fungovania tohto inštitútu vyselektovať nepoctivých*

8 VALČEK, A. Súd zrušil osobný bankrot gamblera. In SME. Právo, ISSN 1335-4418, 29. 11. 2019, s. 42.

9 FLOREKOVÁ, J. – TARNOCIOVÁ, S. K niektorým otázkam inštitútu oddĺženia. In *Justičná revue*, roč. 71, č. 8-9, 2019, s. 839.

10 MIKULAŠKOVÁ, M. Vybrané inštitúty osobného bankrotu. In *Justičná revue*, roč. 71, č. 1, 2019, s. 66.

*dlžníkov od tých, pre ktorých je skutočne osobný bankrot novým začiatkom života.*¹¹ Rovnako možno novej právnej úprave kvitovať, že rozhodnutie o zrušení oddĺženia sa má publikovať obdobne ako rozhodnutie o oddĺžení dlžníka. Veritelia tak už nebudú odkázaní len na vyhľadávanie zrušených oddĺžení v registri diskvalifikácií.

K už dlhodobo rozoberaným problémom vo vzťahu k oddĺžovacím konkurzom patrila aj otázka tzv. cezhraničnej konkurznej turistiky. Aj z dôvodu výrazne nižších poplatkov pre dlžníkov pri osobných bankrotoch v Slovenskej republike (v súčasnosti 500,-eur uhrádzaných dlžníkom po vyhlásení konkurzu v 36 splátkach á 13,89 eur/mesačne), než v iných štátoch Európy. Už po prijatí zákona č. 7/2005 Z. z. v režime ešte nie oddĺžovacích, ale klasických konkurzov boli v Obchodnom vestníku publikované uznesenia konkurzných súdov o vyhlásení konkurzu na majetok viacerých fyzických osôb s cudzokrajnými menami i priezviskami. Práve omnoho vyššie náklady súvisiace so začatím konkurzného konania v ostatných krajinách Európskej únie (rádovo v tisíckach eur) preferovali, po často krát fiktívnom „presídlení“ dlžníkov do SR, títo pri podaní návrhu na vyhlásenie konkurzu práve na Slovensku, kde konkurzný preddavok na úhradu odmeny a výdavkov predbežného správcu predstavoval len sumu 663,88 eur. V zmysle § 171c ods. 2 zákona č. 7/2005 Z. z. po implementovaní ustanovení o oddĺžovacím konkurze do nášho insolvenčného práva platilo, že ak súd zistil, že dlžník nemá na území Slovenskej republiky centrum hlavných záujmov, toto konanie zastavil. Po 1. januári 2020 sa zaviedlo ustanovenie, že v prípade existencie rozhodnutia súdu o oddĺžení po zistení predmetnej skutočnosti, že dlžník nemá na Slovensku centrum hlavných záujmov, súd obligatórne rozhodne o zrušení tohto oddĺženia. Nielen toto, ale všetky súdne rozhodnutia o zrušení oddĺženia po nadobudnutí právoplatnosti súd bezodkladne zverejní v Obchodnom vestníku podľa novoprijatého lomeného § 171d zákona o konkurze a reštrukturalizácii. Takto sa zabezpečí publicita rozhodnutí o zrušení oddĺžení, na tieto tak dlžníci v snahe o „očistenie“ od svojich dlhov nebudú môcť poukazovať. Skúmanej problematiky cezhraničnej konkurznej turistiky sa týka aj nález Ústavného súdu SR z 2. júla 2019 sp. zn. IV. ÚS 631/2018 vo veci *lex fori concursus*, a to účinkov insolvenčného konania medzi členskými štátmi Európskej únie rozlišujúc hlavné a vedľajšie konkurzné konanie podľa už zrušeného Nariadenia Rady ES č.

1346/2000 o konkurznom konaní (keďže v súčasnosti platí Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady EÚ č. 848/2015 o insolvenčnom konaní prijaté 20. mája 2015).

Vo veci intertemporálnych ustanovení novely zákona o konkurze a reštrukturalizácii platí, že všetky konania začaté a právoplatne neskončené pred 1. januárom 2020 sa dokončia podľa predpisov účinných do 31. decembra 2019. Pôvodný termín účinnosti novely zákona o konkurze a reštrukturalizácii 30. júna 2020 bol zmenený na 1. 1. 2020 ako jednotný termín vo vzťahu k čisteniu obchodného registra, teda novele Obchodného zákonníka č. 513/1991 Zb. a to vzhľadom na skutočnosť, že uvedené umožnil podľa dôvodovej správy zákona č. 390/2019 Z. z. posledný vývoj technickej implementácie a potrebných úprav informačných systémov v správe ich vecných prevádzkovateľov a gestorov.¹²

11 Centru právnej pomoci sme pomohli navýšiť peniaze na osobné bankroty, pripravili sme aj zmeny pre nepoctivých dlžníkov, MS SR 13. 11. 2019. Dostupné na internete: <https://www.justice.gov.sk/Stranky/aktualitadetail.aspx?announcementID=2601>

12 Dostupné na internete: <https://www.najpravo.sk/dovodove-spravy/rok-2019/390-2019-z-z.html>

Jediným retroaktívnym ustanovením zákona č. 390/2019 Z. z. je ustanovenie § 47 ods. 4 zákona č. 7/2005 Z. z. upravujúce postup pri *ex lege* prerušovaných súdnych konaniach, kde stranou sporu je úpadca. V prípade nepodania návrhu na pokračovanie v konaní do konca prvej schôdze veriteľov, súd vyzve správcu a dlžníka, resp. nerozlučných spoločníkov na strane úpadcu na jeho podanie v lehote minimálne 30 dní. Ak správcu v tejto lehote nevyjadrí s pokračovaním v konaní súhlas, súd bude pokračovať v konaní s úpadcom v prípade, keď pokračovanie v konaní v určenej lehote navrhne úpadca príp. jeho nerozluční spoločníci. V súlade s prijatou úpravou pritom existuje fikcia, že nepodanie návrhu na pokračovanie v konaní v určenej lehote má účinky späťvzatia žaloby.

Zmeny v právnej úprave úpadkového práva na Slovensku sa výrazne dotkli aj režimu osobných bankrotov. Práve poznatky z aplikačnej praxe v oblasti týchto oddlžovacích konkurzov využil zákonodarca pri prijatí právnej úpravy účinnej od 1. januára 2020. Už len zavedenie samotnej podmienky vedenia exekučného konania voči dlžníkovi v dĺžke min. 1 roka nepomôže vyselektovať mnohých nepoctivých záujemcov pri podaní žiadosti o ochranu pred veriteľmi. Práve skúmanie poctivého záujmu bude *pro futuro* významnou skutočnosťou pri konaniach o zrušenie oddlženia, ktoré sa v zmysle novely insolvenčnej legislatívy Slovenskej republiky budú zverejňovať aj v Obchodnom vestníku. Podľa generálneho riaditeľa Sekcie civilného práva Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky JUDr. Martina Maliara: „*Pôvodná právna úprava síce umožňovala vyhlásiť konkurz každému, ale dovoliť si to mohli dlžníci, ktorí patrili skôr do strednej vrstvy. My sme chceli dať druhú šancu aj osobám, ktorí nemali finančné prostriedky na poplatky spojené s vyhlásením konkurzu.*“¹³ Konanie podľa štvrtej časti zákona č. 7/2005 Z. z. pre všetkých záujemcov o riešenie svojej ťaživej situácie prostredníctvom oddlžovacej formy konkurzu nepochybne má, jedným dychom sa však ako vhodné javí dodať, že práve táto časť zákona o konkurze a reštrukturalizácii je vyslovene prodlžníckou právnou úpravou so všetkými aspektami i negatívnym dopadmi na veriteľov, ktoré s tým súvisia.¹⁴

Literatúra:

- BUHALA, O. 2019. Krízové povinnosti členov štatutárnych orgánov obchodných spoločností. In *Justičná revue*, roč. 71, č. 11, 2019.
- ĎURICA, M. 2012. *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii, komentár*. Bratislava : C. H. Beck, 2012.
- FLOREKOVÁ, J. – TARNOCIOVÁ, S. 2019. K niektorým otázkam inštitútu oddlženia. In *Justičná revue*, roč. 71, č. 8 – 9, 2019.
- KAMENICKÁ, K. 2015. Funkcia správcu podľa štvrtej časti ZKR po novele zákona č. 377/2016 Z. z. In *Košické dni súkromného práva II. Recenzovaný zborník vedeckých prác*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Právnická fakulta, 2018.

13 Nová právna úprava osobného bankrotu je v praxi už 2 roky, MS SR 8. 3. 2019. Dostupné na internete: www.justice.gov.sk/Stranky/aktualitadetail.aspx?announcementID=2502

14 ŠEVČÍKOVÁ, A. K oddlženiu fyzických osôb podľa štvrtej časti ZKR. In *Košické dni súkromného práva II. Recenzovaný zborník vedeckých prác*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Právnická fakulta, 2018, s. 700.

- MACEK, J. 2015. *Konkurz, reštrukturalizácia a oddĺženie, judikatúra*, 1. vyd, Bratislava: IURIS LIBRI, spol. s r. o., 2015 .
- MIKULAŠKOVÁ, M. 2019. Vybrané inštitúty osobného bankrotu. In *Justičná revue*, roč. 71, č. 1, 2019.
- POSPÍŠIL, B. 2012. *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*, Bratislava : IURA EDITION, spol. s r. o., 2012.
- SERFŐZŐ, M. Vplyv právnej úpravy oddĺženia na exekučné konania podľa slovenského právneho poriadku. In *Košické dni súkromného práva II. Recenzovaný zborník vedeckých prác*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Právnická fakulta, 2018.
- ŠEVČÍKOVÁ, A. 2018. K oddĺženiu fyzických osôb podľa štvrtej časti ZKR. In *Košické dni súkromného práva II. Recenzovaný zborník vedeckých prác*. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Právnická fakulta, 2018.
- ŠTOFKOVÁ, P. 2012. *Postavenie správcu v konkurznom a reštrukturalizačnom konaní*. Bratislava : IURA EDITION, spol. s r. o., 2012.
- VALČEK, A. 2019. Súd zrušil osobný bankrot gamblera. In *SME. Právo*, ISSN 1335-4418, 29. 11. 2019.
- *Novelizovaný zákon o konkurze a reštrukturalizácii s aktualizovanou dôvodovou správou v úplnom znení*, Ružomberok : M. Mračko-EPOS, 2020.

Summary: Personal Bankruptcies in Application Practice

Personal Bankruptcies in the Slovak Republic have undergone dynamic developments since their introduction into the legal order in the year 2017. The present judicial practice confirmed the justification for the amendment of the law No. 7/2005 Z. z. in the year 2017, with a statement on the thousands of proposals submitted for the past three years of validity of the new legal standard. On the basis of practical experience with the institutes of personal bankruptcy, it also refers to its abuse by some debtors and also discusses changes in the Bankruptcy Act of 2019.

JUDr. PhDr. Rudolf Manik, PhD., MBA, MHA
AK Masarykova 2
040 01 Košice
Slovenská republika
e-mail: rudomanik@gmail.com